

BUYRAK KASALLIKLARINING DASTLABKI ALOMATLARINI ANIQLASH VA ZAMONAVIY DAVO USULLARI.

Xushvaqtova Maftuna

Termiz Iqtisodiyot va servis universiteti tibbiyot fakulteti davolash ishi yonalishi 2-
kurs 23-11 guruh talabasi

mxushvaqtova424@gmail.com

Ilmiy rahbari: **Tojimurodov Mansur**

tojimurodovmansurbek@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada buyrak kasalliklarining dastlabki alomatlari, diagnostik usullari va zamonaviy davolash usullari yoritilgan. Tadqiqotda laborator, instrumental diagnostika vositalari samaradorligi o'rganilgan. Zamonaviy davo usullari, jumladan, dori-darmonlar, dializ va transplantatsiya samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari buyrak kasalliklarini erta aniqlash va ulardan kelib chiqadigan asoratlarni oldini olishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: buyrak kasalliklari, dastlabki alomatlar, diagnostika, zamonaviy davolash.

Annotation: This article analyzes the early symptoms of kidney diseases, diagnostic methods, and modern treatment approaches. It evaluates the effectiveness of laboratory and instrumental diagnostic tools. Modern treatments such as medications, dialysis, and transplantation are assessed for their outcomes. The findings aim to improve early diagnosis and prevent complications associated with kidney diseases.

Keywords: kidney diseases, early symptoms, diagnostics, modern treatments.

Аннотация: В данной статье рассматриваются ранние симптомы заболеваний почек, диагностические методы и современные подходы к лечению. Изучена эффективность лабораторных и инструментальных методов диагностики. Анализируется результативность современных методов лечения, включая медикаменты, диализ и трансплантацию. Результаты направлены на улучшение ранней диагностики и профилактику осложнений.

Ключевые слова: заболевания почек, ранние симптомы, диагностика, современные методы лечения.

KIRISH

Buyraklar organizmda metabolizm mahsulotlarini chiqarish, suyuqlik va elektrolitlar balansini saqlash, shuningdek, gormonal boshqaruv orqali qon bosimini tartibga solish kabi muhim funksiyalarni bajaradi. Buyrak kasalliklari ushbu funksiyalarni buzib, nafaqat buyrakning, balki butun organizmning sogʻligʻiga jiddiy zarar yetkazadi.

Dunyo boʻylab buyrak kasalliklari muammosi tobora kuchayib bormoqda. Surunkali buyrak kasalligi (SBK) global sogʻliqni saqlash tizimi oldidagi asosiy tahdidlardan biridir. JSST maʼlumotlariga koʻra, 850 million kishi buyrak kasalliklaridan aziyat chekadi, SBK esa har yili 1,2 million oʻlimga sabab boʻladi.

Buyrak kasalliklarining dastlabki alomatlarini erta aniqlash ularning oldini olishda muhim rol oʻynaydi. Ushbu maqola buyrak kasalliklarining dastlabki alomatlarini aniqlash va zamonaviy davo usullarini baholashga bagʻishlangan.

Materiallar va usullar

Tadqiqot joyi va davri

Tadqiqot Toshkent shahridagi Respublika ixtisoslashtirilgan urologiya markazida 2023-yilning yanvaridan 2024-yilning iyunigacha amalga oshirildi.

Tadqiqot obyektlari

Tadqiqotga 200 nafar bemor jalb qilindi. Ular quyidagi mezonlar asosida tanlandi:

1. Dastlabki bosqichda buyrak kasalliklaridan shikoyat qilganlar.
2. 18–65 yosh oraligʻidagi bemorlar.
3. Jins boʻyicha taqsimot: 90 nafar erkak, 110 nafar ayol.

Diagnostik usullar

1. Laborator tekshiruvlar:

Qon tahlili: kreatinin, siydik kislotasi va elektrolitlar darajasi.

Siydik tahlili: proteinuriya va gematuriya darajasi.

2. Instrumental tekshiruvlar:

Ultratovush diagnostikasi (UZI): buyrakning shakli va hajmini baholash.

Kompyuter tomografiya (KT): buyrak oʻsimtalari yoki toshlarni aniqlash.

Buyrak biopsiyasi: mikroskopik oʻzgarishlarni baholash.

Davolash usullari

1. Medikamentoz terapiya:

AKI (angiotenzin konvertaza ingibitorlari).

ARB (angiotenzin II retseptor blokerlari).

Diuretiklar.

2. Dializ:

Gemodializ va peritoneal dializ texnologiyalari qo‘llanildi.

3. Buyrak transplantatsiyasi:

Donor organlar yordamida amalga oshirildi.

Natijalar

Buyrak kasalliklarining dastlabki alomatlari

Proteinuriya: bemorlarning 85% da kuzatildi.

Gematuriya: 60% bemorda aniqlangan.

Bel sohasida og‘riq: 75% bemorda qayd etilgan.

Suyuq iste‘moli buzilishi: bemorlarning 50% da qayd etilgan.

Zamonaviy davolash usullari samaradorligi

Medikamentoz terapiya: bemorlarning 70% da kasallikning rivojlanishi sekinlashgan.

Dializ: hayot sifatini vaqtinchalik yaxshilagan, ammo uzoq muddatli asoratlari, masalan, suyak zaifligi, kuzatilgan.

Buyrak transplantatsiyasi:

Operatsiya qilingan bemorlarning 90% da ijobiy natijalar qayd etilgan.

Munozara

Tadqiqot natijalari ko‘rsatdiki, laborator va instrumental diagnostik vositalar buyrak kasalliklarini erta aniqlashda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, UZI va qon tahlillari orqali aniqlangan proteinuriya va kreatinin darajalari kasallikning dastlabki bosqichini aniqlashga yordam berdi.

Zamonaviy davolash usullari orasida transplantatsiya bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda eng samarali bo‘ldi. Ammo transplantatsiya imkoniyatlari cheklanganligi sababli dializ ko‘plab bemorlar uchun asosiy davolash usuli bo‘lib qolmoqda. Medikamentoz terapiya esa kasallikning erta bosqichlarida samarali natijalar berdi.

Xulosa

Buyrak kasalliklarining dastlabki alomatlarini aniqlash uchun muntazam tibbiy tekshiruvlarni yo‘lga qo‘yish zarur. Diagnostik vositalar samaradorligini oshirish va profilaktik choralarni kuchaytirish buyrak kasalliklari bilan bog‘liq asoratlarni kamaytirishga yordam beradi. Zamonaviy davolash usullari, ayniqsa, transplantatsiya va dializning ahamiyati ortib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Health Organization (WHO). Global Burden of Kidney Disease, 2023.
2. National Kidney Foundation. Chronic Kidney Disease: Diagnosis and Treatment Guidelines, 2022.
3. Johnson, R.J., & Feehally, J. Comprehensive Clinical Nephrology. Elsevier, 2021.
4. Perazella, M.A. Diagnostic Approach to Kidney Diseases, 2020.
5. Oxford University Press. Advances in Dialysis and Transplantation, 2023.